

доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2015-2/index.html>

5. Родченко В. Б. Міські комплекси України: чинники та умови організації регулювання соціально-економічного розвитку : [монографія] / В. Б. Родченко. НАН України, Ін-т економіки пром.-сті. – Донецьк, 2012. – 404 с.

Ольга КИРИЛЕНКО

Тернопільський національний економічний університет, Україна

Віктор РУСІН

Тернопільський національний економічний університет, Україна

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

В умовах функціонування демократичної правової держави основою соціально-економічного розвитку є територіальна громада. Формування фінансово спроможних та незалежних територіальних громад – важливе завдання на шляху реформування територіальної організації влади та побудови нової системи функціонування місцевого самоврядування в Україні. Фінансові ресурси спроможних територіальних громад є найбільш визначальним критерієм, який здатен забезпечити сталий економічний розвиток громади, регіону та держави загалом.

Концептуально нові засади побудови системи функціонування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні були закладені у кінці 2014 р., а їх практична реалізація розпочалась з 2015 р. Впродовж 2016-2017 рр. приймалися нормативно-правові акти, які були покликані вирішувати проблемні питання. Реформа була спрямована на формування територіальних громад з відповідними повноваженнями та фінансовими ресурсами для їх реалізації, що мало забезпечити соціально-економічний розвиток громади. Однією із найважливіших складових реформи в Україні на шляху до побудови нової системи функціонування місцевого самоврядування стало формування об'єднаних територіальних громад (далі ОТГ).

У 2015 р. було утворено перші 159 ОТГ, які об'єднали 795 сільських, селищних та міських ради. 25 жовтня 2015 р. у них відбулися перші місцеві вибори. Починаючи з 1 січня 2016 р. всі вони отримали можливість самостійно приймати рішення щодо розвитку своїх територій, отримали широке коло повноважень та додаткові фінансові ресурси. У

2016 р. кількість утворених ОТГ зростає до 366. Станом на 8 вересня 2017 р. в Україні 3040 територіальних громад утворили 648 об'єднаних територіальних громад (рис. 1). Таким чином, за період 2015-2017 рр. 27,1% (приблизно $\frac{1}{4}$) загальної кількості рад базового рівня що були на початок 2015 р. об'єдналися. Кількість жителів об'єднаних територіальних громад 5,8 млн осіб, що становить 16,3 % загальної кількості населення України [2]. Однак спостерігається нерівномірність між регіонами у формуванні ОТГ. Лідерами за кількістю утворених ОТГ є Дніпропетровська (54), Житомирська (45), Тернопільська (40), Волинська (39) області. Найменше ОТГ утворено у Закарпатській (6) та Київській (9) областях.

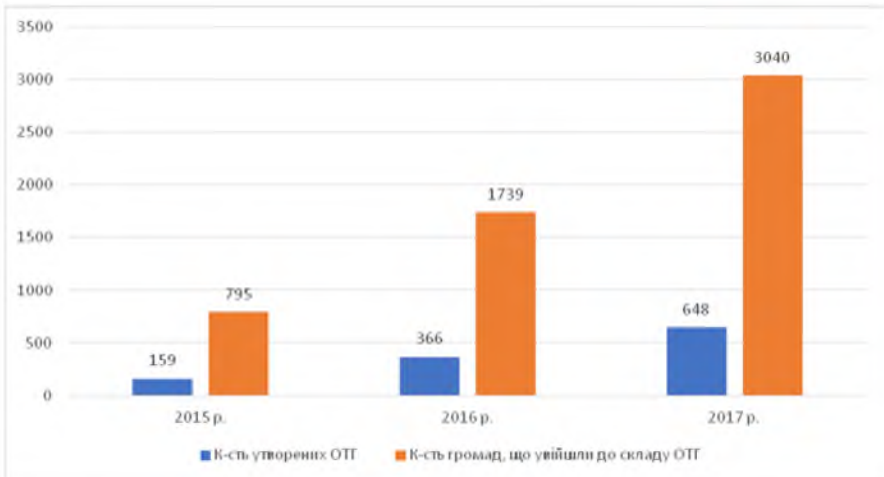

Рис. 1 Динаміка формування об'єднаних територіальних громад*

**Складено на основі даних [2]*

Ключовим моментом добровільного об'єднання територіальних громад стало те, що вони отримали можливість реалізовувати самостійно широке коло повноважень, формувати свої фінансові ресурси за рахунок таких дохідних джерел формування бюджету, як і бюджети міст обласного значення, а також те, що вони отримали можливість мати прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом.

Реформи місцевого самоврядування спрямовані на децентралізацію фінансових ресурсів свідчать про позитивні тенденції. Частка місцевих бюджетів (з врахуванням міжбюджетних трансфертів) у зведеному бюджеті України зростає із 45,6% у 2015 р. до 49,3 % у 2017 р. Таке зростання забезпечило саме зростання доходів ОТГ. Приріст

доходів ОТГ значно випереджає загальну динаміку приросту доходів усіх інших рівнів місцевих бюджетів. Так, якщо за перше півріччя 2017 р. до загального фонду місцевих бюджетів надійшло 102,8 млрд грн., то у порівнянні з аналогічним періодом 2016 р. приріст склав 32%. Натомість доходи загального фонду бюджетів 366 ОТГ зросли майже вдвічі. Якщо виокремити найбільш вагомі у складі доходів бюджетів ОТГ джерела надходжень, то це: податок на доходи фізичних осіб, плата за землю, єдиний податок, податок на нерухоме майно, плата за надання адміністративних послуг, акцизний податок з роздрібною торгівлі, тощо.

Значними у складі доходів ОТГ залишаються міжбюджетні трансферти з державного бюджету, зокрема освітня та медична субвенції, які спрямовуються на фінансування делегованих органам місцевого самоврядування повноважень у сфері охорони здоров'я та освіти. Також у вигляді міжбюджетних трансфертів з державного бюджету бюджетам ОТГ надаються фінансові ресурси на розвиток територіальних громад та їх інфраструктуру.

Наявність достатніх фінансових ресурсів у бюджетах ОТГ є основою для того, щоб територіальна громада могла надавати необхідні та якісні послуги своїм жителям, могла реалізовувати різноманітні соціальні та інфраструктурні проекти, покращувати умови проживання жителів громади.

Наведені вище дані щодо реформування системи функціонування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, дають підстави констатувати, що зроблені суттєві позитивні кроки. Проте, існує ціла низка проблем, які загрожують подальшій реалізації реформ. Принцип добровільності об'єднання територіальних громад затягується на роки. В окремих випадках процес утворення об'єднаних територіальних громад немає підтримки з боку районної влади, а подекуди взагалі стикається із її супротивом. Доцільно було б завершити розпочату реформу адміністративним методом та врегулювати питання розподілу повноважень між районними адміністраціями, районними радами та ОТГ.

Досить серйозні наслідки щодо фінансового забезпечення ОТГ можуть бути в результаті прийняття запропонованого проекту Закону України "Про Державний бюджет України на 2018 рік" та проекту Закону України "Про внесення змін до Бюджетного кодексу України". Вважаємо недопустимим передачу на фінансування з місцевих бюджетів пільг населенню. Змінивши механізм горизонтального вирівнювання збільшивши відсоток вилучення реверсної дотації з 50% до 80% ОТГ

будуть позбавлені мотивації для збільшення надходжень на своїй території від податку на доходи фізичних осіб та податку на прибуток.

Джерелом покращення фінансового становища ОТГ можуть стати потенційні фінансові можливості. Це можуть бути наявні та незадіяні ресурси громади у вигляді корисних копалин. Створення умов для розвитку бізнесу та нових підприємницьких структур, розширення сфери надання послуг на свої території, а також залучення інвестиційного капіталу в ОТГ в подальшому сприятимуть наповненню бюджету.

Отже, підсумовуючи вище викладене відзначимо, що формування фінансово спроможних та незалежних територіальних громад – запорука соціально-економічного розвитку громади, регіону та держави загалом. Сьогодні є всі підстави стверджувати, що реформа системи функціонування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні виконує поставлені перед нею завдання. Однак вона ще досить далека до завершення.

Бібліографія

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України “Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні” від 01.04.2014 р. № 333-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#n8>.

2. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування станом на 08 вересня 2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/decentralization/presentation/monitoring-protsesu-detsentralizatsiyi-vladi-ta-reformuvannya-mistseвого-samovryaduvannya-2/>.

Наталія КОРЖ

Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету, Україна

ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ТУРИСТИЧНОЇ ДЕСТИНАЦІЇ НА РІВНІ РЕГІОНУ (МЕЗОДЕСТИНАЦІЇ)

Причини, які посилюють конкуренцію на світовому туристичному ринку на всіх рівнях, пов'язані з: світовою фінансово-економічною кризою, яка сприяла загальному зниженню світових туристичних потоків; появою на ринку нових учасників – туристичних дестинацій, які активно